گزارش یک
شهرزاد رحمتی‌پور

اسناد تازه برای صیانت تاریخ

وقتی شکوه صفوی زیر سایه تهدید قرار گرفت اما جهان در برابر اصفهان ایستاد

اصفهان را باید ایستاده در میانه تاریخ دید؛ شهری که هر آجرش حافظه یک ملت است و هر کاشی فیروزه‌ای‌اش آینه‌ای از قرن‌ها دانش، هنر و ایمان. شاید به همین دلیل است که دشمنان، سازه‌های تاریخی ما را هدف می‌گیرند، زیرا با تمدن بزرگ ایران و جایگاه جهانی اصفهان کینه دارند. روز گذشته بود که وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در آیینی رسمی در کاخ عالی‌قاپو همین نکته را یادآور شد و تأکید کرد که حمله به بناهای تاریخی، حمله به هویت و شناسنامه فرهنگی ایران است. در این مراسم، از اسناد مالکیت دو بنای شاخص دوره صفوی، کاخ عالی‌قاپو و کاخ هشت‌بهشت، رونمایی شد. اقدامی که گامی مهم برای تثبیت حقوقی و حفاظت پایدار از میراث جهانی اصفهان به شمار می‌آید. همزمان، خاطره‌ای از بازدید رئیس پیشین یونسکو از مسجد شیخ لطف‌الله نیز بازگو شد، جایی که او این شاهکار معماری را محصول دانشی و اعتقادی فراتر از توان یک انسان معمولی توصیف کرده بود.

در میدان نقش جهان، وقتی نور صبحگاهی بر ایوان عالی‌قاپو می‌تابد و سایه گنبد مسجد شیخ لطف‌الله بر سنگفرش‌ها می‌لغزد، می‌توان فهمید چرا اصفهان فقط یک شهر نیست، بلکه یک روایت زنده است. وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در همایش بزرگداشت هفته میراث فرهنگی با حضور پیشکسوتان و مرمت‌گران، بر همین وجه تمایز تأکید کرد: «جهانیان اصفهان را با صنعت و فولاد نمی‌شناسند، بلکه آن را پرچمدار فرهنگ و تمدن ایران می‌دانند.»

سیدرضا صالحی‌امیری فرهنگ را رود جاری دانست؛ رودی که انسان‌های تشنه را سیراب می‌کند و در اصفهان به اوج تبلور رسیده است. از نگاه او، اعتبار و عزت ایران در جهان، ریشه در همین فرهنگ دارد. اگر قرار باشد روایت ایران آغاز شود، باید از اصفهان شروع کرد؛ شهری که به تعبیر وزیر، بزرگ‌ترین کتاب تاریخ ایران است و سخن گفتن از آن در چند دقیقه، ظلم به این جغرافیای تمدنی محسوب می‌شود.

■ رونمایی از اسناد صفوی در قلب نقش جهان

روز گذشته، کاخ عالی‌قاپو شاهد رویدادی بود که معنایی فراتر از یک مراسم اداری داشت. در آیینی رسمی، اسناد مالکیت کاخ عالی‌قاپو و کاخ هشت‌بهشت پس از طی فرآیندهای حقوقی و ثبتی رونمایی شد. این اقدام، تثبیت مالکیت دولت و صیانت حقوقی از این دو بنای ارزشمند صفوی را هدف گرفته است؛ بناهایی که هر یک نماد دوره‌ای از شکوفایی معماری ایرانی‌اند.

عالی‌قاپو با ایوان بلند و تالار موسیقی‌اش، یادآور تشریفات دربار صفوی است و هشت‌بهشت با ساختار باغ کوشک خود، جلوه‌ای از هندسه شاعرانه معماری ایرانی را به نمایش می‌گذارد. در کنار این دو سند، نماد بازی تاریخی چوگان نیز رونمایی شد؛ ورزشی که در میدان نقش جهان برگزار می‌شد و امروز در فهرست میراث ناملموس جهانی ثبت شده است.

مسئولان حاضر در مراسم تأکید کردند که تعیین تکلیف اسناد ثبتی بناهای تاریخی، بستر حقوقی لازم برای مرمت و مدیریت بهتر آثار را فراهم می‌کند. در شرایطی که تهدیدها متوجه میراث فرهنگی است، چنین اقداماتی معنای مضاعفی می‌یابد.

■ مسجدی فراتر از توان یک انسان

اما شاید یکی از تأثیرگذارترین روایت‌ها درباره عظمت میراث اصفهان، به مسجد شیخ لطف‌الله باز گردد. عبدالله جبل‌عاملی، معمار و پیشکسوت میراث فرهنگی، در همایش هفته میراث فرهنگی به بازدید رئیس پیشین یونسکو از این مسجد اشاره کرد، بازدیدی که در جریان بررسی تخریب‌های جنگ صورت گرفت.

به گفته او، رئیس یونسکو پس از مشاهده ظرافت‌های معماری، کاشی‌کاری‌ها و هندسه پیچیده گنبد، تصریح کرده بود که چنین اثری نمی‌تواند حاصل کار یک فرد عادی باشد، بلکه نتیجه سال‌ها آموزش معماری و زیستن در بستر فرهنگی و اعتقادی عمیق است.

جبل‌عاملی فرهنگ را مجموعه تمامی فعالیت‌های عقلانی انسان دانست و تأکید کرد که هنر، علم، دین و تجربه تاریخی در هم تنیده‌اند. او به محراب مسجد اشاره کرد؛ جایی که معمار اثر، خود را «فقیر و محتاج به رحمت خدا» معرفی کرده و نامش را با عنوان «ابن استاد حسین بنای اصفهانی» ثبت کرده است. این امضا، نه فقط یک نام، بلکه سندی از سنت استاد و شاگردی و فروتنی حرفه‌ای در معماری ایرانی است.

■ مرمت، مسئولیتی ملی

حملات اخیر به برخی نقاط اصفهان، نگرانی‌هایی درباره وضعیت بناهای تاریخی ایجاد کرد. وزیر میراث فرهنگی اعلام کرد که تاکنون حدود ۱۴۹ بنای تاریخی در مرحله مطالعات مرمتی قرار گرفته‌اند و برآورد اولیه خسارات به حدود ۷/۵ همت رسیده است. با این حال، تأکید او بر این بود که مرمت‌ها باید پس از بازدید کارشناسان یونسکو آغاز شود تا مستندسازی دقیق خسارات در پرونده‌های بین‌المللی ثبت شود.

صالحی‌امیری از تشکیل کمیته عالی مرمت و بهره‌برداری از بناهای تاریخی ارزشمند شهر اصفهان خبر داد. کمیته‌ای با مشارکت شهرداری، اداره کل میراث فرهنگی و مدیریت استان که قرار است با سرعت و دقت درباره مرمت تصمیم‌گیری کند. به گفته وزیر، برای مرمت آثار تاریخی مکانیسم‌های سختگیرانه و قانونی وجود دارد و اصفهان به عنوان یکی از قطب‌های علمی و تخصصی مرمت کشور، از ظرفیت دانشگاه‌ها و کارشناسان بومی خود بهره می‌برد.

در کنار این اقدامات، دبیرکل یونسکو نیز وعده داده است که کارشناسانی برای بررسی خسارات به ایران اعزام شوند؛ حضوری که می‌تواند به ثبت دقیق واقعیت‌ها در سطح جهانی کمک کند.

میراث فرهنگی اصفهان فقط در گذشته متوقف نشده است. این شهر امروز در حال گسترش زیرساخت‌های گردشگری و حتی گردشگری سلامت است. به گفته وزیر میراث فرهنگی، در سال گذشته یک میلیون و ۲۰۰ هزار گردشگر سلامت وارد کشور شده‌اند و درآمدی نزدیک به ۲ میلیارد دلار ایجاد شده است؛ رقمی که قرار است تا پایان برنامه هفتم توسعه به ۶ میلیارد دلار برسد.

افتتاح بخش‌هایی از یک مجموعه بزرگ سلامت در اصفهان، با بیش از ۲۰۰ هزار متر بنا و ۳۲۰ تخت هتلینگ درمانی، نشانه‌ای از پیوند میان ظرفیت تاریخی و توسعه معاصر این شهر است. صالحی‌امیری معتقد است اصفهان علاوه بر قطب فرهنگ و صنایع دستی، در حال تبدیل شدن به قطب سلامت نیز است.

از سوی دیگر، مدیرکل میراث فرهنگی استان از اجرای ۳۰۰ همت پروژه گردشگری و افتتاح هتل‌های جدید خبر داده و به همراهی بخش خصوصی در روزهای بحرانی اشاره کرده است؛ از جمله در اختیار قرار دادن ۲۱ هتل با ۸۰ درصد تخفیف برای آسیب‌دیدگان. اصفهان با ۱۹۶ رشته صنایع دستی، یک‌سوم رشته‌های صنایع دستی جهان را در خود جای داده و همچنان به عنوان شهری زنده و پویا در عرصه فرهنگ و هنر می‌درخشد.

■ پیوند مردم و میراث

اصفهان را نمی‌توان فقط در قاب تاریخ دید. این شهر، همزمان گذشته و آینده را در خود حمل می‌کند. از گنبد طلایی مسجد شیخ لطف‌الله تا ایوان عالی‌قاپو، از باغ هشت‌بهشت تا کارگاه‌های صنایع دستی، همه نشانه‌هایی از تمدنی‌اند که ریشه در اعماق تاریخ دارد. شاید دشمنان به سازه‌های تاریخی ما حمله کنند، اما همان‌گونه که وزیر میراث فرهنگی تأکید کرد، این بناها از ذهن و حافظه ملت ایران حذف نخواهند شد. اصفهان همچنان خورشیدی است که بر جغرافیای ایران می‌تابد؛ شهری که عظمت و شکوه تمدنش، بار دیگر در سپهر ملی و جهانی خواهد درخشید.

با وجود همه تهدیدها و خسارت‌ها، آنچه بیش از همیشه میراث اصفهان را زنده نگه داشته، پیوند عمیق مردم با گذشته این سرزمین است. در روزهایی که صدای انفجار و اخبار ناگوار فضای شهر را سنگین کرده بود، حضور داوطلبانه شهروندان برای کمک به حفاظت از بناهای تاریخی اصفهان، بار دیگر نشان داد میراث فرهنگی صرفاً مجموعه‌ای از سنگ و گچ نیست، بلکه بخشی از هویت مردمی است که با عشق از آن پاسداری می‌کنند. بسیاری از هنرمندان صنایع دستی، راهنمایان گردشگری و حتی استادکاران قدیمی با وجود آسیب‌هایی که خود دیده‌اند، نخستین دغدغه‌شان حفظ بناهای تاریخی بود.

یکی از صحنه‌های قابل‌توجه در روزهای پس از حملات، صف دانشجویانی بود که برای کمک در مستندسازی آسیب‌ها اعلام آمادگی کردند. گروهی از آنان در کنار کارشناسان میراث فرهنگی، با ابزارهای ساده اما با دقتی مثال‌زدنی، ترک‌های دیوار، ریزش گچ‌ها و آسیب‌های سطوح بیرونی بناهای تاریخی را ثبت کردند تا در پرونده‌های مرمتی مورد استفاده قرار گیرد. در گوشه‌ای از میدان نقش جهان، جمعی از بانوان هنرمند قلمکارساز با چشم‌هایی نگران اما دستانی مطمئن، نقش‌ها و رنگ‌هایی را بر پارچه می‌نشاندند که تداوم یک سنت چندصدساله است؛ گویی با هنری که از دل تاریخ برخاسته، می‌خواستند بر زخم‌های شهر مرهم بگذارند.

خبر

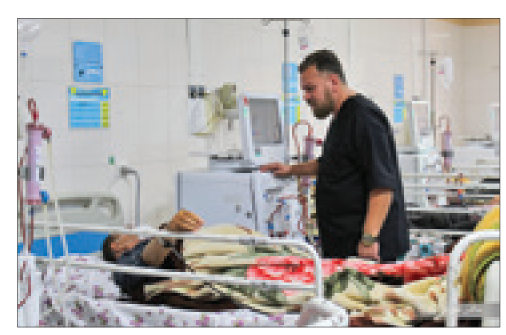

بازگشت به مدار خدمت بیمارستان شهدای خلیج فارس به‌زودی

بوشهر

بیمارستان شهدای خلیج‌فارس بوشهر به‌زودی به مدار خدمت بازمی‌گردد و خدمات تخصصی آن از سر گرفته خواهد شد.

اله‌کرم اخلاقی، رئیس دانشگاه علوم پزشکی، با اشاره به آسیب‌های واردشده به بیمارستان شهدای خلیج فارس در ابتدای جنگ تحمیلی سوم گفت: اکنون بازگشت کامل بیمارستان شهدای خلیج فارس به مدار خدمت‌رسانی در اولویت قرار دارد و طبقه همکف، طبقه اول و بخشی از طبقه دوم آن فعال شده است.

وی افزود: با هماهنگی‌های صورت گرفته و تلاش‌های معاونت درمان و کادر پزشکی، بخش‌های حیاتی مانند اورژانس، ICU و اتاق عمل به سرعت به بیمارستان هسته‌ای بوشهر منتقل شد تا خدمات درمانی تداوم یابد.

رئیس دانشگاه علوم پزشکی بوشهر با اشاره به خطرات احتمالی حملات دشمن به مناطق مسکونی و نیروگاه اتمی بوشهر تصریح کرد: این شرایط ضرورت ایجاد تخت‌های پشتیبان اضطراری را ایجاب کرد و به لطف تلاش همکاران، در کمتر از چند روز ۶۵ تخت آماده‌باش در کلینیک نورو و بیمارستان اعصاب و روان فراهم شد. این تخت‌ها همچنان فعال هستند تا در صورت بروز حادثه، هیچ خللی در روند خدمت‌رسانی به مردم ایجاد نشود.

اخلاقی از بازگشت تدریجی بیمارستان شهدای خلیج فارس به مدار خدمت خبر داد و گفت: طبقه همکف و اول به‌طور کامل فعال شده، بخشی از طبقه دوم نیز در حال بهره‌برداری است و طبقه ششم نیز تا پایان هفته جاری وارد مدار می‌شود. امیدواریم طی یکی دو ماه آینده این بیمارستان به‌صورت کامل با ظرفیت کامل فعالیت خود را از سر گیرد.

وی از فداکاری مثال‌زدنی کادر درمان در روزهای بحرانی یاد کرد و افزود: به‌رغم شرایط جنگی و نگرانی‌های طبیعی، کارکنان حوزه سلامت با روحیه ایثارگرانه در صحنه ماندند. به‌ویژه در جزیره خارک، شاهد ایثار نیروهایی بودیم که خانواده و فرزندان خردسال خود را برای خدمت به مردم ترک کردند.

تالاب هشیلان دوباره جان می‌گیرد

گزارش ۲
محمدرضا سوری

یکی از ارزشمندترین زیست‌بوم‌های آبی در استان کرمانشاه، تالاب هشیلان است. این زیست‌گاه طبیعی با وسعت ۴۵۰ هکتار، با دارا بودن ۱۱۰ جزیره کوچک و بزرگ و قرارگیری در منطقه شکار ممنوع یکی از مهم‌ترین جلوه‌های طبیعی و زیست‌محیطی غرب کشور به شمار می‌رود. با تمام این مزایا، در سال‌های اخیر این تالاب تحت تأثیر خشکسالی‌های پی‌درپی، کاهش نزولات جوی، افت سطح آب‌های زیرزمینی و برداشت‌های بی‌رویه به شدت آسیب دیده است؛ موضوعی که موجب شد تا برای جلوگیری از خشک شدن همیشگی آن و بخشیدن حیات دوباره، هزار و ۵۰۰ چاه غیرمجاز در این منطقه مسدود شود.

تالاب هشیلان، یکی از ارزشمندترین زیست‌بوم‌های آبی استان کرمانشاه به شمار می‌رود که نقش مهمی در تلطیف آب و هوای این استان و حفظ گونه‌های کمیاب دارد.

این ویژگی موجب شده تا هر ساله ۱۰ تا ۱۵ هزار قطعه از انواع پرندگان مهاجر به این منطقه مهاجرت کنند. همچنین به دلیل تنوع کم‌نظیر گیاهی و جانوری، این مکان جایگاهی ویژه در میان تالاب‌های کشور دارد.

با تمام این مزایا، خشکسالی‌های پی‌درپی، کاهش نزولات جوی، افت سطح آب‌های زیرزمینی و برداشت‌های بی‌رویه از منابع آبی موجب شده تا در سال‌های اخیر حیات تالاب هشیلان به خطر بیفتد.

■ انسداد چاه‌های غیرمجاز، اولین گام

از آنجا که حفر چاه‌های غیرمجاز یکی از عوامل مؤثر در خشک شدن تالاب‌ها به شمار می‌رود، بنابراین تالاب هشیلان کرمانشاه نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. آمارها نشان می‌دهد، در حال حاضر ۴ هزار حلقه چاه غیرمجاز در استان کرمانشاه شناسایی شده که بخش عمده‌ای از آنها در مناطق حساس زیست‌محیطی از جمله اطراف تالاب هشیلان حفر شده‌اند.

منوچهر حبیبی، استاندار کرمانشاه که چندی پیش با هدف بازدید از تالاب هشیلان به این منطقه که در مسیر جاده کرمانشاه ـ روانسر واقع شده سفر کرده بود، با اشاره به اهمیت حفظ و صیانت از محیط زیست خصوصاً این تالاب ارزشمند می‌گوید: «با هدف جلوگیری از خشک شدن تالاب هشیلان، هزار و ۵۰۰ چاه غیرمجاز مسدود شد.»

این اقدام موجب شد تا در حال حاضر ۶۰ میلیون مترمکعب آب در آن ذخیره شود، این در حالی است که قبل از آن این تالاب عملاً خشک شده بود و نه تنها شرایط مناسب زیست‌محیطی قبلی را نداشت، بلکه حتی به کانون ایجاد ریزگرد تبدیل شده و مشکلاتی را برای اهالی اطراف تالاب و مجموعه استان به وجود آورده بود، اما با انجام این اقدام مهم، این مکان پرآب شده و دوباره به محل زیست پرندگان و یک منطقه گردشگری بکر تبدیل شده است.

به‌رغم مسدود شدن این تعداد چاه غیرمجاز، آمارها نشان می‌دهد در سال‌های اخیر با وجنود هشدارهای سازمان محیط زیست استان کرمانشاه، در حال حاضر ۲هزار و ۵۰۰ چاه غیرمجاز در اطراف این تالاب وجود دارد و بهره‌برداران از آن استفاده می‌کنند.

■ تالاب هشیلان بین‌المللی می‌شود

همان‌طور که قبلاً گفته شد، از آنجا که این تالاب هر ساله میزبان ۱۰ تا ۱۵ هزار قطعه از انواع پرندگان مهاجر است و به دلیل تنوع کم‌نظیر گیاهی و جانوری جایگاهی ویژه در اکوسیستم دارد، بنابراین از سال‌های قبل گام‌های ابتدایی برای ثبت بین‌المللی این تالاب زیبا برداشته شد، اما خشکسالی‌ها موجب شد تا این اقدام به سرانجام نرسد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد از سال ۹۲ گام‌هایی برای ثبت این تالاب در کنوانسیون رامسر برداشته شد، اما حفر چاه‌های غیرمجاز و ادامه‌دار بودن روند خشکسالی‌ها موجب شد تا این تالاب به ثبت جهانی نرسد.

در حالی که حیای این تالاب در آستانه فراموشی بود، اما بارش‌های خوب موجب شده تا مسئولان استانی گام‌های جدی‌تری برای احیای هشیلان بردارند.

یکی از اقداماتی که برای حیات این تالاب در دستور کار قرار گرفت، روان‌سازی آب رودخانه راز‌آور بود، چراکه آزمایش‌های به عمل آمده نشان داد آب این رودخانه با آب موجود در این تالاب سازگاری بسیاری دارد.

به همین منظور قرار شد هر سال در فصل بهار به مدت سه ماه آب رودخانه به طور مستمر وارد تالاب هشیلان شود تا این تالاب در فصل گرما دچار چالش جدی نشود.

از طرفی پاکسازی کانال مسیر تالاب از وجود زباله‌ها از جمله اقدامات دیگری بود که در این زمینه انجام شد.

این اقدامات در حالی انجام می‌شود که به گفته کارشناسان، برای ثبت جهانی تالاب هشیلان چاره‌ای نداریم جز آنکه برای بازگشت حیات به این زیستگاه طبیعی، اقدامات جدی و ادامه‌دار انجام شود.

خبر کوتاه

نیروگاه خورشیدی زهک در مراحل پایانی

سیستان و بلوچستان

ساخت نیروگاه خورشیدی سه مگاواتی زهک سیستان و بلوچستان به مراحل پایانی خود رسیده و به‌زودی افتتاح می‌شود.

روح‌الله جهانتیغ، فرماندار زهک، در بازدید از مراحل اجرای نیروگاه خورشیدی سه مگاواتی شهرستان گفت: به دلیل شرایط خاص اقلیمی منطقه و گرمای هوا در فصول گرم سال، همچنین استفاده از سیستم‌های سرمایشی، میزان برق مصرفی مشترکان افزایش می‌یابد و این موضوع در برخی ساعات ناترازی را به همراه دارد که برای رفع آن، ایجاد نیروگاه خورشیدی هدف‌گذاری شد. وی تصریح کرد: یکی از اهداف اجرای این طرح‌ها بهره‌گیری از ظرفیت‌های طبیعی منطقه برای تأمین برق بیشتر است و این نیروگاه‌ها اشتغالزایی و کمک شایانی به معیشت و ماندگاری مردم خواهد کرد. فرماندار زهک ادامه داد: مراحل اجرایی این نیروگاه چندی پیش آغاز شد و با پیشرفت چشمگیری که داشت، امروز در مراحل پایانی و تکمیل قرار دارد که با وارد مدار شدن این نیروگاه خورشیدی، سه مگاوات به ظرفیت تولید نیروگاه‌های خورشیدی منطقه اضافه خواهد شد. جهانتیغ گفت: این منطقه به دلیل شدت تابش خورشید، پتانسیل خوبی در حوزه ایجاد نیروگاه‌های خورشیدی دارد.

بهره‌برداری از ۴۷۵ کلاس درس تا مهرماه

خراسان جنوبی

۱۰۵ پروژه آموزشی از جمله ۴۷۵ کلاس درس تا مهرماه سال جاری در استان خراسان جنوبی به بهره‌برداری می‌رسد.

حامد رخسارپور، مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس خراسان جنوبی، در نشست خبری در «موکب رسانه» گفت: به منظور تحقق عدالت آموزشی و با مشارکت گسترده خیرین در دولت چهاردهم، ۱۰۵ پروژه شامل ۴۷۵ کلاس درس با زیربنای ۷۳ هزار مترمربع در دست اجراست که تلاش می‌شود بخش عمده‌ای از این فضاها تا مهرماه امسال به بهره‌برداری برسد. وی افزود: نهضت مدرسه‌سازی در استان با مشارکت مردم شتاب گرفته و از مجموع پروژه‌های در دست اجرا تاکنون ۵۸ پروژه به مرحله افتتاح رسیده و باقی‌مانده طرح‌ها که شامل فضای آموزشی، نمازخانه و سالن‌های ورزشی است، در نقاط مختلف استان از مناطق مرزی تا مرکز استان در حال تکمیل است. این مسئول تصریح کرد: سرانه فضای آموزشی در خراسان جنوبی ۵/۶ مترمربع به ازای هر دانش‌آموز است که از میانگین کشوری (۵/۵ مترمربع) بالاتر است، اما شهرستان بیرجند تنها نقطه‌ای در استان است که سرانه‌ای پایین‌تر از میانگین کشوری دارد.